

Innst. 383 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Meld. St. 20 (2014–2015)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten med oppdatert beregning av iskanten

Til Stortinget

Sammendrag

Klima- og miljødepartementet viser i meldingen til at det er utarbeidet og lagt fram helhetlige forvaltningsplaner for alle de norske havområdene gjennom følgende meldinger til Stortinget:

- St.meld. nr. 8 (2005–2006) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (forvaltningsplan).
- St.meld. nr. 37 (2008–2009) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan).
- Meld. St. 10 (2010–2011) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.
- Meld. St. 37 (2012–2013) Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Nordsjøen og Skagerrak (forvaltningsplan).

Formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemtjenester i havområdene og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold. Departementet viser til at forvaltningsplanene skal være et verktøy for både å fremme næringsutvikling og mat sikkerhet innenfor bærekraftige rammer og sikre en god miljøtilstand. Forvaltningsplanene skal videre

bidra til klarhet i overordnede rammer, samordning og prioriteringer i forvaltningen av havområdene.

Forvaltningsplanene beskriver endringer som skjer i havmiljøet som følge av klimaendringer, og de beskriver påvirkningen som menneskelige aktiviteter i det aktuelle havområdet har på økosystemene i havet. Forvaltningsplanene skal ikke være et direkte klimapolitisk verktøy.

Regjeringen ønsker med denne oppdateringen av forvaltningsplanen å rette søkelyset på den nordlige/arktiske delen av forvaltningsplanområdet Barentshavet–Lofoten. Av de norske havområdene er det disse farvannene som er minst direkte påvirket av menneskelig aktivitet. På samme tid er det her klimaendringene viser seg tidligst. Endringer i utbredelsen av havis åpner nye områder for aktivitet, spesielt skipsfart, fiskerier og petroleumsvirksomhet. Dette stiller nye krav til forvaltningen.

Regjeringen foreslår ikke nå å endre definisjonen av iskanten – slik den er fastsatt i tidligere forvaltningsplaner, men vil oppdatere beregningen av iskanten i forvaltningsplanen basert på nye registreringer av isens utbredelse.

Regjeringen legger ikke nå opp til å gjøre endringer i forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten når det gjelder rammene for næringsaktivitet.

Miljøtilstanden og særlig verdifulle og sårbare områder

Departementet viser til at denne oppdateringen av forvaltningsplanen legger vekt på å foreta en oppdatert beregning av forvaltningsplanens iskant og gi en oppdatert beskrivelse av havområdene i de nordlige delene av forvaltningsplanområdet, særlig med bakgrunn i de raske endringene som skjer med høyere havtemperatur og redusert utbredelse av havis. Endringene i Barentshavet er blant de raskeste i ark-

tiske havområder. Omtalen i meldingen beskriver de observerte endringene og betydningen for økosystemene i Barentshavet, og i noen grad fremtidig utvikling knyttet til klima og havis.

Departementet viser til at to rådgivende grupper på etats- og forskningsnivå arbeider med det faglige grunnlaget for forvaltningsplanene, Faglig forum som ledes av Miljødirektoratet, og Overvåkingssgruppen som ledes av Havforskningsinstituttet. Overvåkingssgruppen ga i sin rapport i 2014 en evaluering av tilstanden i økosystemet i Barentshavet–Lofoten med fokus på endringer. Denne oppdaterte faglige kunnskapen er, sammen med de oppdaterte beregningene av forvaltningsplanens iskant fra Norsk Polarinstitutt og fagrapporter om bl.a. oljevern og skipstrafikk i nordområdene, faglig grunnlag for arbeidet med denne oppdateringen av forvaltningsplanen. For revidering av forvaltningsplanen i 2020 vil det faglige grunnlaget utarbeides gjennom Faglig forum.

Det er i meldingen gitt en detaljert omtale av miljøtilstanden i Barentshavet. Departementet viser til at samlet vurdert er miljøtilstanden i Barentshavet generelt god, men økosystemet i de nordlige delene av havområdet er i betydelig endring som følge av klimaendringene.

Særlig verdifulle og sårbare områder

Særlig verdifulle og sårbare områder er områder som ut fra naturfaglige vurderinger har vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet og den biologiske produksjonen i havområdet, også utenfor områdene selv.

Barentshavet har flere særlig verdifulle og sårbare områder. I de nordlige delene av Barentshavet er dette iskantsonen, polarfronten og havområdene rundt Svalbard, inkludert Bjørnøya.

Særlig verdifulle og sårbare områder er områder med særlig verdifulle miljøkomponenter, og er kartfestet i arbeidet med forvaltningsplanene. Særlig verdifulle og sårbare områder gir ikke direkte virkninger i form av begrensninger for næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene. Departementet viser til at for å beskytte verdifulle og sårbare miljøverdier kan det for eksempel med hjemmel i gjeldende regelverk, stilles særlige krav til aktivitet som utøves i områdene. Kravene kan gjelde hele eller deler av det aktuelle området, og må vurderes konkret for ulike aktiviteter.

Særlig om iskanten

Iskanten er i naturen ikke et skarpt skille mellom åpent hav og tett drivis, men en dynamisk og gradvis overgangssone som varierer i bredde avhengig av vind og strøm. Iskants beliggenhet varierer sterkt med årstidene, vanligvis med maksimum utbredelse

i april og minimum i september. Isutbredelsen og iskants beliggenhet varierer også mye fra år til år.

Iskantsonen er en overgangssone mellom isfritt og isdekket hav, som påvirkes av havdønning og preges av forhøyet isdrift og oppbrekking av isen. Iskantsonen strekker seg til enhver tid flere tusen kilometer gjennom Barentshavet, og beveger seg flere hundre kilometer frem og tilbake i en årlig syklus som er drevet av årstidsvariasjoner i hav- og lufttemperatur. Isen når sin maksimale utbredelse om våren, som oftest i april måned. Utover sommeren trekker iskantsonen seg gradvis nordover. Når isutbredelsen når sitt årlige minimum, som normalt skjer i september, er Barentshavet oftest tilnærmet isfritt, og iskantsonen ligger et godt stykke nord for Svalbard. Variasjonene i isutbredelse fra år til år kan også være store.

Når isen smelter og trekker seg nordover i løpet av våren og sommeren, skapes det spesielle lys- og næringsforhold i iskantsonen som gir en konsentrert oppblomstring av planteplankton.

Økosystemet i iskantsonen er sårbart både for klimaendringer, miljøgifter og akutt oljeforurensning. Området med forhøyet økologisk sårbarhet langs iskantsonen strekker seg fra den ytre grensen for isutbredelse og gjennom hele det arealet hvor lys slipper gjennom isdekket. Høye konsentrasjoner av sjøfugl og sjøpattedyr kan forekomme innenfor hele denne sonen, og ofte nær åpent hav. Lenger inn i iskantsonen ved overgangen til tettere drivis og områder med heldekkende is opptrer isbjørn i spesielt stor tetthet.

Oppdatert avgrensning av det særlig verdifulle og sårbare området iskanten

Departementet viser til at det er de siste tre tiårene observert en klar nedadgående langtidstrend i isutbredelsen både i Arktis som helhet og i Barentshavet. I Barentshavet gjelder dette både om sommeren og om vinteren. Det kan også være store variasjoner i isutbredelse fra år til år. Disse variasjonene skyldes naturlige svingninger, mens menneskeskapte klimaendringer antas å være hovedårsaken til den nedadgående langtidstrenden.

Den observerte reduksjonen i havis medfører også at den gjennomsnittlige beliggenheten til iskantsonen på en gitt tid av året flytter seg stadig lenger mot nord og øst. Det innebærer at også økosystemet knyttet til havisen og iskantsonen, og de sårbare miljøverdiene som finnes der, flytter seg i samme retning. Beregningen av iskanten som et særlig verdifullt og sårbart område er oppdatert med nye isdata, slik at avgrensningen reflekterer isforholdene i perioden frem til i dag.

Den oppdaterte avgrensningen av iskanten er, i likhet med den opprinnelige fra forvaltningsplanene i 2006 og 2011, satt der andelen dager det forekom-

mer havis i et gitt område, er 30 pst. i april måned. Avgrensningen går altså fortsatt der isfrekvensen er 30 pst. At det forekommer havis betyr, som i den opprinnelige beregningen, at iskonsentrasjonen – andelen av havoverflaten som er dekket av is – er større enn 15 pst. Beregningen er gjort på grunnlag av isdata fra satellittbilder for 30-årsperioden 1985–2014. Departementet viser til at de nye isdataene som den oppdaterte iskanten er basert på, er generelt av bedre kvalitet enn de gamle dataene. En så vidt lang tidsperiode er valgt for å begrense følsomheten ved oppdatering av iskanten for kortsiktige svingninger i isforhold mellom år. Å velge en tidsserie på 30 år er også i samsvar med lengden på en standard normalperiode brukt innenfor klimatologi/meteorologi.

Akuttutslipp av olje

Departementet viser til at dersom et uhell skulle skje, vil oljeforurensning i iskantsonen kunne påvirke både høye konsentrasjoner av sjøfugl og sjøpattedyr som forekommer der, men også plankton, isalger og fiskelarver som finnes i vannmassene og under isen. Isbjørn, som kan forekomme i høy tetthet i iskantsonen, kan også bli påvirket i den delen av iskantsonen som blir forurensset av et slikt oljeutslipp.

Det er særlig de store konsentrasjonene av sjøfugl og sjøpattedyr som gjør økosystemet ved iskanten sårbart for akutt oljeforurensning. Det er fremdeles store kunnskapsmangler knyttet til hvilke skadevirkninger oljeforurensning vil kunne ha for økosystemene i iskantsonen, men sårbarheten anses å være høy. Disse økosystemene er sentrale for store deler av livet i Barentshavet, og departementet viser til at et større akutt utslipp i iskantsonen derfor potensielt vil kunne få alvorlige konsekvenser. Konsekvensutredningen for Barentshavet sørøst viste at et langvarig utslipp med store oljepåslag særlig kan få alvorlige konsekvenser for marine pattedyr knyttet til iskantsonen.

Departementet viser til at sannsynligheten for et større, akutt utslipp fra petroleumsvirksomheten er generelt lav. Risiko knyttet til akutte utslipp av olje fra skipsfart og petroleumsvirksomhet er nærmere omtalt i meldingen.

Fremtidige oppdateringer og videre arbeid

Departementet viser til at neste oppdatering av iskanten som et særlig verdifullt og sårbart område vil skje i forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten i 2020. Som en del av det faglige grunnlaget for denne revideringen vil det også bli foretatt en gjennomgang av definisjonen som ligger til grunn for beregningen av iskanten.

Det er også behov for å vurdere tilbaketrekkingen av iskanten i sammenheng med andre særlig ver-

difulle og sårbare områder rundt Svalbard, og hvorvidt disse til sammen dekker de mest verdifulle og sårbare delene av det nordlige Barentshavet.

I forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten er både polarfronten og havområdene rundt Svalbard, inkludert Bjørnøya, identifisert og beskrevet som særlig verdifulle og sårbare områder. Disse områdene overlapper delvis med iskanten.

Næringsaktiviteter i den nordlige delen av forvaltningsplanområdet

Det er i meldingen gitt en omtale av næringsaktiviteter i den nordlige delen av forvaltningsplanområdet. Dette gjelder fiskerier, skipstrafikk og petroleumsvirksomhet som er de viktigste aktivitetene i området. Det pågår produksjon av petroleum i Barentshavet sør, og nye felt er både under utbygging og i planleggingsfasen. Letevirksomheten har pågått i 35 år og fortsetter i området.

I meldingen er det gitt en beskrivelse av beredskap mot akutt forurensning og særlige utfordringer med oljevernberedskap i isfylte farvann.

Om petroleumsvirksomhet ved iskanten og 23. konsesjonsrunde

Departementet viser til at petroleumsvirksomheten i Norge skjer under strenge krav til helse, miljø og sikkerhet og ivaretagelse av det ytre miljø. Det tillegges stor vekt å sikre god sameksistens med andre næringer, som også gjelder i Barentshavet og for 23. konsesjonsrunde.

I tråd med de rammer Stortinget har sluttet seg til for 23. konsesjonsrunde, settes det tidsbegrensninger for leteboring langs den faktiske/observerte iskanten (der isen til enhver tid befinner seg). Det vises til at i 23. konsesjonsrunde har regjeringen gjort disse tidsbegrensningene gjeldende for hele Barentshavet. Departementet viser til at med de rammene som settes for nye utvinningstillatelser i Barentshavet, ivaretas miljøverdiene ved iskanten.

Departementet viser i tillegg til at nyere havisdata viser at iskanten, slik den er fastsatt på bakgrunn av isdata fra perioden 1985–2014, ligger nord for de områdene som er åpnet for petroleumsvirksomhet. Dette innebærer at det ikke vil drives petroleumsvirksomhet ved iskanten i denne stortingsperioden.

Tiltak og videreføring av systemet med forvaltningsplaner

Departementet viser til at forvaltningsplanene skal bidra til klarhet i overordnede rammer, samordning og prioriteringer i forvaltningen av havområdene. Gjeldende sektorregelverk ligger til grunn for regulering av aktivitet i områdene, og Norge har – gjennom systemet med forvaltningsplaner – vært et

foregangsland for en helhetlig og økosystembasert havforvaltning.

En full revidering av forvaltningsplanene for de enkelte havområdene vil bygge på en grundig faglig vurdering av næringsutvikling, ny kunnskap, resultater fra overvåking og annen kunnskap om langsiktige endringer i økosystemene. Regjeringen vil legge til grunn for sitt videre arbeid at Stortinget tidligere har sluttet seg til at forvaltningsplanen for Norskehavet skal revideres senest i 2025, og forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak senest i 2030.

Regjeringen vil:

- Videreføre systemet med forvaltningsplaner.
- Fremme en melding til Stortinget om revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten i 2020.
- Starte opp arbeidet i Faglig forum med det faglige grunnlaget for revideringen i inneværende stortingsperiode.
- Oppdatere forvaltningsplanene ved behov.

Særlig verdifulle og sårbare områder – iskanten

Departementet viser til at det ikke skal iverksettes petroleumsvirksomhet ved iskanten, og nyere havisdata viser at den oppdaterte beregningen av iskanten ikke overlapper med områder som er åpnet for petroleumsvirksomhet.

Regjeringen vil:

- Videreføre definisjonen av iskanten som et særlig verdifullt og sårbart område og med avgrensning der det forekommer is 30 pst. av dagene i april. Denne iskanten beregnes på grunnlag av isdata for 30-årsperioden 1985–2014.
- Foreta neste oppdatering av beregningen av iskanten i revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten i 2020.

Kunnskapsoppbygging

Departementet viser til at styrking av grunnleggende kunnskap om marine økosystemer skal bidra til å opprettholde og videreutvikle Norges rolle som marin kunnskapsnasjon og en ansvarlig forvalter av havet.

Regjeringen vil:

- Vurdere hvordan kunnskapsoppbyggingen om økosystemene i de arktiske delene av norske havområder, inkludert forskning på betydningen av klimarelaterte endringer i arktiske marine økosystemer, mest hensiktsmessig kan samordnes og styrkes.
- Videreføre arbeidet med kartlegging av havbunn gjennom MAREANO-programmet.

- Videreføre arbeidet med miljøovervåking i havområdene.
- Videreføre arbeidet med å utvikle samhandlings-systemet Barents Watch.

Styrke det internasjonale samarbeidet om beskyttelse og bærekraftig bruk av det arktiske havmiljøet

Departementet viser til at samarbeid over landegrensene er avgjørende for å oppnå en god miljøstatus i havområder som er delt med andre land, slik som Barentshavet og Polhavet.

Regjeringen vil:

- Styrke havmiljøsamarbeidet med de andre arktiske statene, herunder i Arktisk råd.
- Videreføre havmiljøsamarbeidet med Russland med mål om økosystembasert forvaltning på begge sider av avgrensningslinjen i Barentshavet.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Anette Kristine Davidsen, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen og Terje Aasland, fra Høyre, Nikolai Astrup, Tina Bru, Odd Henriksen og Eirik Milde, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Oskar J. Grimstad, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Meld. St. 20 (2014–2015) Oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor med oppdatert beregning av iskanten.

Helhetlig forvaltningsplan

Komiteen viser til at forvaltningsplanene dekker både petroleumsvirksomhet og annet næringsliv som har både muligheter og risiko knyttet til seg. Komiteen er opptatt av at forskning, faglige vurderinger og føre-var-prinsippet skal være grunnlaget for politiske beslutninger, innenfor et oversiktlig rammeverk.

Komiteen mener en helhetlig revidering av forvaltningsplanen fortsatt skal skje med utgangspunkt i miljøfaglige råd som er gjenstand for allmenn høring. Slik kan ulike hensyn ses i sammenheng, og helhetlige beslutninger fattes, i tråd med praksis for arbeid med helhetlige forvaltningsplaner for havområdene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at petroleumsvirksomhet i og ved iskanten ikke er forenlig med en forsvarlig forvaltning av havområdene våre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet finner det naturlig at en eventuell ny definisjon av iskanten skjer ved neste helhetlige revidering av forvaltningsplanen. Disse medlemmer forutsetter at dette skjer senest i 2020.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener de helhetlige forvaltningsplanene er fundamentet for den langsiktige forvaltningen av våre havområder, og sikrer at havbasert næringsliv og ivaretagelse av miljøet i havet ses i sammenheng. Disse oppdateres via avklarte prosesser, inkludert grundig forarbeid i Faglig forum med tilhørende høringer. Integriteten i dette rammeverket er avgjørende for den helhetlige og kunnskapsbaserte forvaltningen. Flertallet vil slå ring om forvaltningsplanregimet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget sender Meld. St. 20 (2014–2015) tilbake til regjeringen, og ber regjeringen igangsette arbeid med ordinær helhetlig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, og komme tilbake til Stortinget med denne.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne avviser forslaget om en ad hoc oppdatering av deler av Forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og utenfor Lofoten, utenom de ordinære rulleringsprosessene og uten å ta hensyn til ny kunnskap på en helhetlig måte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Meld. St. 37 (2012–2013) s. 128, hvor det fremgår at regjeringen skal:

«... oppdatere forvaltningsplanen for Barentshavet –Lofoten i løpet av neste stortingsperiode. Ut fra et samlet behov, vil det i god tid startes en prosess med sikte på å revidere den planen i 2020 for perioden fram mot 2040.»

Disse medlemmer viser til at hovedtrekkene i Meld. St. 37 (2012–2013) fikk enstemmig tilslut-

ning i Stortinget. Disse medlemmer viser videre til at en samlet komité i Innst. 502 S (2012–2013) støttet og så verdien av at regjeringen fremstilte og sammenstilte kartbaserte data for oppdatering og formidling av forvaltningsplanene. Disse medlemmer merker seg at flertallet i komiteen ikke lenger ser verdien av dette. Regjeringen har fulgt opp Meld. St. 37 (2012–2013) ved å fremme Meld. St. 20 (2014–2015).

Disse medlemmer understreker at Stortinget ønsket en oppdatering av forvaltningsplanen i denne stortingsperioden, ikke en helhetlig revisjon av forvaltningsplanen. Disse medlemmer viser til at oppdateringen av forvaltningsplanen er basert på nye isobservasjoner fra Polarinstituttet fra perioden 1985–2014. Disse medlemmer merker seg at et flertall i Stortinget, gjennom å sende den oppdaterte forvaltningsplanen tilbake til regjeringen, foretrekker å basere seg på utdaterte isobservasjoner fra perioden 1967–1985. At stortingsflertallet ikke vil forholde seg til oppdaterte isdata forandrer imidlertid ikke det fysiske faktum at iskanten har endret seg.

Disse medlemmer mener videre at de helhetlige forvaltningsplanene er et viktig fundament for den langsiktige forvaltningen av våre havområder, og sikrer at havbasert næringsliv og ivaretagelse av miljøet i havet ses i sammenheng.

Disse medlemmer viser til at forvaltningsplanene lages og revideres via avklarte prosesser, inkludert grundig forarbeid i Faglig forum med tilhørende høringer. Dette betyr likevel ikke at det ikke kan gjøres oppdateringer av forvaltningsplanene, i samråd med relevante faglige etater og instanser, hvis det skulle være nødvendig. Disse medlemmer viser til at Stortinget sluttet seg til den rød-grønne regjeringens forslag om at forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skulle oppdateres i denne stortingsperioden – i Meld. St. 37 (2012–2013). Integriteten i dette rammeverket er avgjørende for den helhetlige og kunnskapsbaserte forvaltningen av våre havområder. Disse medlemmer vil slå ring om forvaltningsplanregimet.

Disse medlemmer registrerer at Stortinget er varslet om at forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skal revideres senest i 2020.

Disse medlemmer foreslår:

«Meld. St. 20 (2014–2015) – vedlegges protokollen.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er bred enighet i Stortinget om at

det i områdene ved iskanten og polarfronten ikke skal igangsettes petroleumsvirksomhet.

Disse medlemmer viser til at også Høyres medlemmer i Energi- og miljøkomiteen i den forbindelse reagerte på regjeringens definisjoner og tidligere beslutninger, og gjorde følgende presisering i sin merknad i debatt i Stortinget 19. juni 2013 – om Meld. St. 36 (2012–2013):

«Vi ønsker ikke olje- og gassaktivitet i disse områdene nå, men etterlyser en faglig diskusjon om og definisjon av hva som skal oppfattes som polarfronten og iskanten, slik at vi kan få en enhetlig og kunnskapsbasert tilnærming til hvordan vi skal sette disse grenselinjene framover».

Og videre, jf. Innst. 495 S (2012–2013):

«Disse medlemmer vil understreke at iskanten er et særlig biologisk rikt og viktig område som er identifisert som særlig verdifullt og sårbart i forvaltningsplanen. Disse medlemmer legger derfor til grunn at det ikke skal igangsettes petroleumsvirksomhet i områdene ved iskanten. Disse medlemmer mener det er uheldig at regjeringen legger ulike definisjoner til grunn for iskanten, og mener det må avklares hva som skal være den faglige definisjonen.»

Disse medlemmer mener det på denne bakgrunn er riktig å rydde opp i de ulike iskantdefinisjonene som er vedtatt av Stortinget, og viser til at en del av blokkene som er planlagt utlyst gjennom 23. konsesjonsrunde, ligger i et område hvor det er pågående faglig debatt om det er miljømessig forsvarlig å åpne for petroleumsvirksomhet.

Disse medlemmer mener at i tråd med etablerte forvaltningsprinsipper må det faglige grunnlaget på plass før det åpnes for petroleumsvirksomhet i de omstridte områdene.

Disse medlemmer mener at regjeringens stortingsmelding ikke tar utgangspunkt i den faglige, oppdaterte kunnskapen på området, og viser til at Norsk Polarinstitutt i april 2014 presenterte sin faglige beskrivelse av iskanten som et sårbart og viktig område i høringsprosessen for 23. konsesjonsrunde, og fraråder åpning av 30 blokker. Samtidig ga Miljødirektoratet klare miljøfaglige anbefalinger om varmsomhet. Miljødirektoratet fraråder åpning av 28 av de totalt 54 blokkene som er utlyst i Barentshavet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at den rød-grønne regjeringen våren 2013, under åpningen av Barentshavet sørøst, forsøkte å uthule dette prinsippet ved å introdusere begrepet «observert iskant».

Oljevernberedskap

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, peker på at rammene for petroleumsvirksomheten skal fastsettes i forvaltningsplanen.

Flertallet mener at oljevernberedskapen i nord må styrkes, og teknologiutviklingen innen olje-vern teknologi må intensiveres parallelt med arbeidet med rullering av forvaltningsplanen.

Særlig verdifulle områder

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Meld. St. 10 (2010–2011) – og Stortingets vedtak om åpning av Barentshavet sørøst, jf. Innst. 495 S (2012–2013), hvor rammene for den 23. konsesjonsrunden ble lagt. Disse medlemmer forutsetter at disse rammene ligger fast.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det er de siste tre tiårene observert en klar nedadgående langtidstrend i isutbredelsen både i Arktis som helhet og i Barentshavet. I Barentshavet gjelder dette både om sommeren og om vinteren.

Disse medlemmer mener forvaltningsplanenes legitimitet hviler på at de er faglig forankret og basert på oppdatert og relevant kunnskap. Disse medlemmer viser til at iskanten slik den ble presentert i Meld. St. 10 (2010–2011), er basert på isobservasjoner i perioden 1967–1989, og dermed ikke gir et korrekt bilde av status for havisutbredelsen i Barentshavet. Disse medlemmer støtter derfor at forvaltningsplanen oppdateres med ny kunnskap om iskanten basert på isdata fra perioden 1985–2014.

Disse medlemmer viser videre til at iskanten slik den fremkommer i forvaltningsplanen i Meld. St. 10 (2010–2011), dekket deler av området som ble åpnet for petroleumsvirksomhet av Stortinget i 2013, jf. Meld. St. 36 (2012–2013) og Meld. St. 41 (2012–2013). Derimot viser oppdaterte iskantobservasjoner de siste 30 årene at iskanten har trukket seg nordover.

Disse medlemmer viser også til at kvaliteten på isobservasjonene fra denne perioden er langt bedre enn kvaliteten på isobservasjonene fra perioden 1967–1989. Disse medlemmer understreker at definisjonen av iskanten er den samme som er brukt i tidligere forvaltningsplaner lagt frem under tidligere regjeringer, basert på et faglig omforent råd fra de fremste ekspertene i Norge på området. Nyere havisdata viser at iskanten, slik den er fastsatt på bakgrunn av isdata fra perioden 1985–2014, ligger nord

for de områdene som er åpnet for petroleumsvirksomhet.

Disse medlemmer viser til at en eventuell endring av definisjonen må komme som et resultat av en full faglig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, som regjeringen i Meld. St. 20 (2014–2015) foreslår skal gjøres i 2020. Endringer i definisjonen av iskanten basert på enkeltstående høringsinnspill, er ikke i tråd med Stortingets tidligere forutsetninger om at slike spørsmål skal være et resultat av et helhetlig faglig arbeid i Faglig Forum.

Disse medlemmer mener derfor det er tendensiøst når partier på Stortinget vil sette de normale prosedyrer for avklaring av faglige spørsmål til side, og kun basere sin politikk på enkeltstående høringsuttalelser fra Norsk Polarinstitut.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at iskanten og polarfronten i gjeldende forvaltningsplan fra 2011 er definert som Særlig Verdifulle Områder (SVO) der det ikke skal drives petroleumsvirksomhet. Disse medlemmer mener at petroleumsvirksomhet i og ved iskanten og polarfronten ikke er forenelig med en forsvarlig forvaltning av havområdene våre.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det i områdene ved iskanten og polarfronten ikke igangsettes petroleumsvirksomhet.»

Disse medlemmer viser til at spørsmålet om iskanten og polarfronten skal vurderes i forbindelse med en helhetlig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, slik det framgår av åpningsmeldingen for Barentshavet sørøst.

Disse medlemmer ber regjeringen legge best tilgjengelige faglige råd til grunn når iskanten og polarfronten kartfestes i en ny helhetlig forvaltningsplan.

Disse medlemmer har merket seg Norsk Polarinstitutt's notat fra april 2014, «Iskant og Iskantsone – Fremstilling av iskantsonen som sårbart areal».

Disse medlemmer viser til at det i notatet sies:

«Hvordan kan iskantbeskrivelsen benyttes?

Det er nå utarbeidet maks-grenser for iskantsonen for alle måneder i året, noe som innebærer at vi har et tilgjengelig faktagrunnlag for større oppløs-

ning i tid. Til nå har gjennomsnittlig grense for isutbredelse i mars vært benyttet som en fast maksimumsgrense fordi mars tradisjonelt har vært den måneden hvor isutbredelsen er størst. Vi har nå utarbeidet aggregerte maks-grenser for iskantsonen for hver måned gjennom året for den siste 30-årsperioden. Det er ikke gitt at måneder for hhv. Minimum og maksimum isutbredelse vil være de samme i fremtiden pga. klimaendringer. En frittstående gjennomsnittsgrense for is som er benyttet i forvaltningsplanen, sier ingenting om variasjon gjennom måneden, og gir i så måte ingen informasjon om hvor iskant/Iskantsonen ligger i denne perioden. Derfor er de månedlige maksimums- og minimumsgrensene mer anvendelige, da se sier noe om hvor grensen egentlig ligger og sammen med isfrekvens hvordan grensen forandrer seg over tid.»

Komiteens medlemmer fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne merker seg at regjeringen ikke benytter Polarinstituttets oppdaterte definisjon av iskant og iskantsone i den fremlagte stortingsmeldingen, men holder fast ved den gamle iskantdefinisjonen slik den er kartfestet fra Forvaltningsplanen fra 2011, Meld. St. 10 (2010–2011).

Disse medlemmer mener derfor at regjeringen bevisst velger ikke å benytte best tilgjengelige faglige kunnskap ved fastsettelse av iskanten i den fremlagte Meld. St. 20 (2014–2015).

Petroleumsvirksomhet ved iskanten og 23. konsesjonsrunde

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at petroleumsvirksomheten i Norge skjer under strenge krav til helse, miljø og sikkerhet og ivaretagelse av det ytre miljø. Det tillegges stor vekt å sikre god sameksistens med andre næringer. Dette gjelder også i Barentshavet og for 23. konsesjonsrunde. Med de rammer Stortinget har sluttet seg til for 23. konsesjonsrunde ivaretas miljøverdiene ved iskanten, og det blir ingen petroleumsvirksomhet ved iskanten i denne stortingsperioden.

Disse medlemmer viser til rammene Stortinget har sluttet seg til for 23. konsesjonsrunde, der det fremgår at det er tidsbegrensninger for leteboring langs den faktiske/observerte iskanten, det vil si der isen til enhver tid befinner seg. I 23. konsesjonsrunde har regjeringen gjort disse tidsbegrensningene gjeldende for hele Barentshavet. Disse medlemmer viser til at det ikke skal drives letевirksomhet nærmere enn 50 km fra den til enhver tid observerte iskant i perioden 15. desember til 15. juni. Rammene for 23. konsesjonsrunde er lagt i Stortingets vedtak om åpning av Barentshavet sørøst, og ligger fast.

Disse medlemmer viser til at permanent drift av petroleumsinstallasjoner nord i Barentshavet sørøst ikke er aktuelt i inneværende stortingsperiode.

Disse medlemmer legger til grunn at det stilles krav til eventuell permanent drift i fremtiden, som – i likhet med øvrige deler av norsk sokkel – ivaretar helse, miljø og sikkerhet og Barentshavets unike økosystem på best mulig måte. Disse medlemmer viser til at sannsynligheten for et større, akutt utslipp fra petroleumsvirksomheten er generelt meget lav.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne merker seg at Norsk Polarinstitutts skriver følgende om 23. konsesjonsrunde:

«En av de foreslåtte blokkene nordøst i Barentshavet sørøst (7435/9) er direkte overlappende med SVO Variabel iskant og blokkene 7335/3, 7435/10-12 og 7436/1, 10 ligger enten innenfor eller i berøring med SVO Polarfront. I disse områdene skal det i følge Forvaltningsplanen ikke igangsettes petroleumsvirksomhet.»

Disse medlemmer viser til at Norsk Polarinstitutts derfor fraråder tildeling av disse blokkene.

Disse medlemmer merker seg at Norsk Polarinstitutts her viser til rammer fra gjeldende Forvaltningsplan, Meld. St. 10 (2010–2011), behandlet av Stortinget i 2011, i tillegg til oppdatert kunnskap.

Disse medlemmer merker seg også at Norsk Polarinstitutts fraråder tildeling av følgende blokker på grunn av påvirkning av områder med forhøyet økologisk sårbarhet i iskantsonen og Polarfronten: 7322/3, 7323/1, 7335:1-2 og 7434/2-9

Disse medlemmer merker seg at Norsk Polarinstitutts her også benytter den oppdaterte kunnskapen fra notatet «Iskant og Iskantsone – Fremstilling av iskantsonen som sårbart areal» i sine øvrige kommentarer til 23. konsesjonsrunde.

Disse medlemmer viser videre til at Miljødirektoratet fraråder tildeling av de samme blokkene som Norsk Polarinstitutts, fordi de mener det er nødvendig med en grundigere faglig prosess for å definere en grense for iskanten som også dekker de mer ekstreme år. Direktoratet mener dette bør gjøres gjennom det tverrsektorielle arbeidet med faglig grunnlag for forvaltningsplanene, og at blokker ikke bør tildeles før dette arbeidet er ferdigstilt. Miljødirektoratet mener dette også gjelder blokkene 7332/9 og 7333/7.

Disse medlemmer er enig med Norsk Polarinstitutts og Miljødirektoratet, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avstå fra å tildele blokkene 7336/1, 7435/9, 7435/10, 7435/11, 7435/12, 7436/10, 7435/3 og 7335/1, 7435/2, 7434/7, 7434/8, 7434/9, 7332/9, 7333/7, 7322/3 og 7323/1 i

23. konsesjonsrunde, i tråd med Norsk Polarinstitutts og Miljødirektoratets høringsinnspill.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne påpeker at iskanten, uansett definisjon, på tross av global oppvarming, i gitte værmessige forhold for kortere eller lengre tid kan bli liggende lenger sør enn forventet.

Disse medlemmer understreker at det i tildeling av konsesjoner må tas høyde for dette, og at det må ligge en klausul i alle konsesjoner i Barentshavet om at dersom iskanten på noe tidspunkt reelt sett er nærmere installasjoner for petroleumsutvinning eller leting enn 50 km, skal produksjon og leting umiddelbart stanses og ikke igangsettes igjen før iskanten er lenger unna enn nevnte sikkerhetssone.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil minne om at tillatelser til ny petroleumsvirksomhet i området Barentshavet sørøst vil kunne føre til svært store klimagassutslipp.

Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:39 S (2013–2014), der disse medlemmer foreslo å stanse 23. konsesjonsrunde på norsk sokkel. I innstillingen til forslaget (Innst. 206 S (2013–2014)) peker disse medlemmer blant annet på at:

«FNs siste klimarapport slår fast at mellom 86 og 73 prosent av verdens kjente reserver av fossil energi må bli liggende i bakken dersom en skal ha mulighet til å nå togradersmålet. Denne dokumentasjonen viser at også allerede påviste reserver av konvensjonell olje og gass må bli liggende i bakken. Dette må også gjelde for Norge. Å gi nye letetillatelser i Barentshavet er derfor uansvarlig overfor olje- og gassindustrien, skattebetalerne og fremtidige generasjoner.»

Disse medlemmer mener at disse argumentene står seg svært godt. Disse medlemmer mener grunnlaget for å avvise ny petroleumsaktivitet i Barentshavet har blitt styrket i løpet av det siste året.

Disse medlemmer viser til at oljeprisen har falt og at risikoen ved dyre utbyggingsprosjekter har økt. Disse medlemmer mener derfor at situasjonen for verdens klima og risikoen for betydelige økonomiske tap som følge av feilinvesteringer, tilsier at Norge bør sette i gang en styrt avvikling av olje- og gassvirksomheten over en tjueårsperiode. Det første steget bør være å unngå store petroleumsinvesteringer i Barentshavet.

Disse medlemmer peker på at i en analyse basert på IEAs anslag – og utført på oppdrag for Miljøverndepartementet – konkluderer Rystad Energy med at 35 prosent av kjente globale oljereserver og 38 prosent av kjente globale gassreserver må bli lig-

gende i bakken, dersom togradersmålet skal nås med mer enn 50 prosent sannsynlighet.

Disse medlemmer mener derfor at det er tvilsomt om fremtidige planer for utbygging og drift i nye blokker i Barentshavet bør godkjennes av Stortinget. Disse medlemmer mener dette er spesielt relevant for blokkene som ligger lengst mot nord, og som berøres av iskanten.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne vil peke på at klimautfordringene tilsier at Barentshavet sørøst aldri burde blitt åpnet for oljevirksomhet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Meld. St. 20 (2014–2015) – vedlegges protokollen.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at det i områdene ved iskanten og polarfronten ikke igangsettes petroleumsvirksomhet.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen avstå fra å tildele blokkene 7336/1, 7435/9, 7435/10, 7435/11, 7435/12, 7436/10, 7435/3 og 7335/1, 7435/2, 7434/7, 7434/8, 7434/9, 7332/9, 7333/7, 7322/3 og 7323/1 i 23. konsesjonsrunde, i tråd med Norsk Polarinstitutt og Miljødirektoratets høringsinnspill.

Komiteens tilråding

Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget sender Meld. St. 20 (2014–2015) tilbake til regjeringen, og ber regjeringen igangsette arbeid med ordinær helhetlig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, og komme tilbake til Stortinget med denne.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. juni 2015

Ola Elvestuen
leder

Heikki Eidsvoll Holmås
ordfører

